

Anonymiseret version

Oversættelse

C-685/21 – 1

Sag C-685/21

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

15. november 2021

Forelæggende ret:

Oberster Gerichtshof (Østrig)

Afgørelse af:

21. oktober 2021

Sagsøger:

YV

Sagsøgte:

Stadtverkehr Lindau (B) GmbH

Oberster Gerichtshof (øverste domstol) har [udelades] i sagen anlagt af sagsøgeren YV [udelades] mod sagsøgte Stadtverkehr Lindau (B) GmbH, Lindau, [udelades] Tyskland, [udelades] med påstand om betaling af 58 710 EUR [udelades] og fastsættelse af (sagens værdi 10 000 EUR) i sagen om sagsøgerens ekstraordinære revisionsappel til prøvelse af kendelse afsagt af Oberlandesgericht Innsbruck (den øverste regionale domstol i Innsbruck) som appelret den 18. marts 2021, sagsnummer GZ 1 R 5/21a-12, ved hvilken kendelse afsagt af Landesgericht Feldkirch (den regionale domstol i Feldkirch) den 28. december 2020, sagsnummer 45 Cg 72/20t-5, blev stadfæstet, [udelades] afsagt følgende

K e n d e l s e:

1. Den Europæiske Unions Domstol forelægges i henhold til artikel 267 TEUF følgende præjudicielle spørgsmål:

Skal en virksomhed, som ganske vist ikke er et forsikringsselskab, men som på grundlag af en undtagelse fra den lovpligtige forsikring som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i *direktiv 2009/103/EF om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (kodificeret udgave)* og i henhold til den lovgivning, som finder anvendelse, hæfter for virksomhedens motorkøretøjer som »kvasi-forsikringsgiver«, ligesom en forsikringsgiver hæfter i henhold til de erstatningsretlige regler, ligeledes betragtes som en forsikringsgiver som omhandlet i artikel 11, stk. 1, og artikel 13, stk. 2, i *forordning (EU) nr. 1215/2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (omarbejdning)*?

2. [Udelades] [Sagen udsættes]

B e g r u n d e l s e:

1. Faktiske omstændigheder

1 Sagsøgeren, som har hjemsted inden for førsteinstansens retskreds, kom den 30. juli 2019 i Lindau (Tyskland) svært til skade ved en ulykke med en bus, som tilhørte sagsøgte. Sagsøgte er en lokal bytransportvirksomhed, som i henhold til den tyske lovpligtige motorkøretøjsforsikrings § 2, stk. 1, nr. 5, er undtaget fra forpligtelsen til at tegne en ansvarsforsikring.

2. Parternes anbringender

- 2 Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at sagsøgte tilpligtes at betale erstatning. Der er uenighed om, hvorvidt de østrigske domstole har international kompetence.
- 3 Sagsøgeren har til støtte for sin påstand henvist til artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012. Sagsøgte er ganske vist ikke et forsikringsselskab. I henhold til tysk ret er sagsøgte dog i egenskab af kommunal leverandør af transportydelser undtaget fra den lovpligtige forsikring. I henhold til tysk ret hæfter sagsøgte derfor på samme måde som en lovpligtig ansvarsforsikring for de skader, som er omfattet af den lovpligtige forsikring. Af denne grund må sagsøgeren kunne anlægge sag direkte ved forsikringssagens værneting.
- 4 Sagsøgte har nedlagt påstand om sagens afvisning. Sagsøgte er således ikke et forsikringsselskab, hvorfor de forsikringsretlige bestemmelser i forordning (EU) nr. 1215/2012 ikke finder anvendelse. Undtagelsen fra den lovpligtige forsikring kan ikke ændre noget herved.

3. Det hidtidige sagsforløb

- 5 Retten i første instans afviste sagen under henvisning til, at retten ikke havde international kompetence. Kompetencen i henhold til artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012 omfattede således alene sager anlagt mod et forsikringsselskab og ikke – som i den foreliggende sag – mod ejeren.
- 6 Appelretten tiltrådte denne afgørelse. Appelretten var således enig med retten i første instans i, at et sagsanlæg mod ejeren af et køretøj, som har været involveret i en ulykke, ikke er en forsikrings sag som omhandlet i forordning (EU) nr. 1215/2012. Det forhold, at sagsøgte var undtaget fra den lovpligtige forsikring, kunne ikke føre til en anden bedømmelse.
- 7 Oberster Gerichtshof (øverste domstol) skal tage stilling til sagsøgerens revisionsappel, med hvilken sagsøgeren ønsker at opnå en retslig afgørelse, som bekræfter, at der foreligger kompetence. Sagsøgeren er endvidere af den opfattelse, at værnetinget ved retten på det sted, hvor sagsøger har bopæl, i henhold til artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012 kan finde anvendelse. I henhold til tysk lovgivning hæfter sagsøgte som følge af undtagelsen fra den lovpligtige forsikring selv som en forsikringsgiver; sammenholdt med sagsøgte må sagsøgeren således være den »svage« part som omhandlet i Den Europæiske Unions Domstols praksis. På grund af risikoen for herimod stridende vurderinger bør dette også gøre sig gældende for så vidt angår reglerne om retternes kompetence.

4. Retligt grundlag

- 8 4.1. Artikel 11, stk. 1, litra b), og artikel 13, stk. 2, i forordning (EU) nr. 1215/2012 (EU) om *retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område* (herefter: »forordning (EU) nr. 1215/2012«) lyder som følger:

Artikel 11

1. *En forsikringsgiver, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges:*

[...]

- b) i en anden medlemsstat i tilfælde, hvor sagen anlægges af forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede, ved retten på det sted, hvor sagsøger har bopæl, eller*

[...]

Artikel 13

[...]

2. Artikel 10, 11 og 12 finder anvendelse i tilfælde, hvor skadelidte anlægger sag direkte mod forsikringsgiveren, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg.

9 I henhold til disse bestemmelser, som allerede indgik i forordning (EF) nr. 44/2001, følger det af Domstolens faste praksis, at skadelidte, såfremt der er hjemmel hertil i den anvendelige lovgivning, kan anlægge sag direkte mod skadevolderens ansvarsforsikringsgiver ved retten på det sted, hvor sagsøger har bopæl (jf. C-463/06, *Odenbreit*, C-340/16, *KABEG*).

10 4.2. Sagsøgte er i henhold til § 2, stk. 1, nr. 5, i Pflichtversicherungsgesetz (den tyske lovpligtige motorkøretøjsforsikring, herefter »lov om motorkøretøjsforsikring«) undtaget fra den lovpligtige forsikring. I henhold til denne bestemmelse gælder § 1 i lov om motorkøretøjsforsikring (dvs. fastsættelsen af lovpligtig forsikring) ikke for:

5. *juridiske personer, som i henhold til § 3, stk. 1, nr. 4, i Versicherungsaufsichtsgesetz [lov om forsikringstilsynet] modtager dækning i form af en erstatning for ansvarsskade ved fælles hæftelse, som er frigivet af forsikringstilsynet.*

11 Denne bestemmelse henviser til § 3, stk. 1, nr. 4, i lov om forsikringstilsynet. I henhold til denne bestemmelse er følgende ikke underlagt tilsynet:

4. *kommuner og kommunesammenslutninger, som ikke er juridiske personer, hvis de har til formål at udbetale erstatning ved en fordelingsprocedure for skader af følgende art, som hidrører fra de risici, som påhviler deres medlemmer, og som påhviler virksomheder, der har til formål at udføre offentlige opgaver, og i hvilke et medlem eller flere kommunale medlemmer eller, i de tilfælde, der er omfattet af litra b), andre lokale myndigheder er involveret med mindst 50%: [...]*

b) *Skader, som skyldes egne motorkøretøjer,*

[...]

12 Denne undtagelse omfatter typisk transportvirksomheder i kommuner, som ikke tegner ansvarsforsikring for deres køretøjer, men derimod udbetaler erstatning for skader via sammenslutninger med andre kommuner ved en fordelingsprocedure og således fordeler risikoen internt i sammenslutningen [udelades]. En sådan udbetaling af »erstatning for ansvarsskade ved fælles hæftelse« giver sammenslutningens medlemmer krav på ydelser fra hinanden; skadelidte kan dog ikke gøre noget krav gældende mod denne sammenslutning (som ikke er en juridisk person).

- 13 4.3. I tilfælde af undtagelse fra den lovpligtige forsikring fastsætter lov om motorkøretøjsforsikrings § 2, stk. 2, følgende (den forelæggende rets fremhævelse):

(2) Ejere af køretøjer, som i henhold til stk. 1, nr. 1-5, er undtaget fra den lovpligtige forsikring, hæfter, såfremt der ikke er ansvarsforsikringsdækning på grundlag af en forsikring, som de har tegnet, og som opfylder kravene i denne lovs bestemmelser, i tilfælde af skader af den i § 1 omhandlede art på samme måde og i samme omfang som en forsikringsgiver ville hæfte, hvis der var tegnet en ansvarsforsikring, for føreren og de øvrige personer, som ellers ville være dækket af en sådan ansvarsforsikring tegnet i henhold til denne lov. Forpligtelsen er begrænset til det beløb, der udgøres af de fastsatte mindstedækningssummer. I tilfælde af person- eller tingsskade hæfter ejeren af køretøjet også i relation til en tredjemand, såfremt den skadevoldende begivenhed, som føreren er ansvarlig for, kan tilregnes føreren som forsætlig og ulovlig. § 12, stk. 1, andet til femte punktum, finder tilsvarende anvendelse. Bestemmelserne i §§ 100-124 i Versicherungsvertragsgesetz [lov om forsikringsaftaler], hvortil kommer §§ 3 og 3b i samme lov og Kraftfahrzeug-Pflichtversicherungsverordnung [tysk bekendtgørelse om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer] finder også tilsvarende anvendelse. Hvis motorkøretøjets ejer opfylder betingelserne i første punktum, så kan motorkøretøjets ejer ved tilsvarende anvendelse af lov om forsikringsaftalers §§ 116 og 124 forlange compensation for de betalte beløb, såfremt forsikringsgiveren i tilfælde af, at der var blevet tegnet en forsikring, ikke havde skullet betale erstatning for føreren eller en anden medforsikret person; ejerens regres mod disse personer er i øvrigt udelukket.

- 14 Undtagelse fra den lovpligtige forsikring medfører således, at ejeren hæfter som en ansvarsforsikringsgiver i relation til skadelidte, og i Tyskland betegnes ejeren af denne grund som en »kvasi-forsikringsgiver« eller »selvforsikrer«. Dette hæftelsesansvar gælder ved siden af ejerens ansvar og erstatter det ansvar, som ansvarsforsikringsgiveren ellers ville have haft [udelades].
- 15 4.4. Bestemmelserne om undtagelse fra den lovpligtige forsikring i lov om motorkøretøjsforsikrings § 2 er baseret på artikel 5, stk. 1, i direktiv 2009/103/EF om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (herefter »direktiv 2009/103/EF«). Denne bestemmelse lyder som følger (den forelæggende rets fremhævelse):

1. Hver medlemsstat kan gøre undtagelse fra artikel 3 for bestemte offentlige eller private fysiske personer, som det pågældende land optager på en liste, der sendes til andre medlemsstater og til Kommissionen.

I sådanne tilfælde træffer den medlemsstat, der gør undtagelse fra artikel 3, passende foranstaltninger til dækning af skader forvoldt i denne

medlemsstat og i andre medlemsstater af køretøjer, der tilhører de pågældende personer.

Den træffer særlig bestemmelse om, hvilken myndighed eller hvilket organ i det land, hvor skaden er forvoldt, der i overensstemmelse med dette lands lovgivning skal erstatte skadelidte tabet, hvis artikel 2, litra a), ikke finder anvendelse.

Den sender Kommissionen en liste over de personer, der er undtaget fra forsikringspligten, og de myndigheder eller organer, der er ansvarlige for erstatningsspørgsmål.

Kommissionen offentliggør listen.

5. Om det præjudicielle spørgsmål

- 16 5.1. Artikel 10ff. i forordning (EU) nr. 1215/2012 omfatter efter sin klare ordlyd alene »forsikringsager«. Dette gælder også for så vidt angår direkte sagsanlæg mod ansvarsforsikringsgiveren i henhold til forordningens artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i samme forordning. Denne bestemmelse kan derfor ikke finde anvendelse på sagsanlæg mod ejeren [jf. Oberster Gerichtshof (øverste domstol), sagsnr. 2 Ob 189/18k SZ 2018/89; samme resultat også Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland), sagsnr. VI ZR 279/14]. Dette stemmer også overens med det af Domstolen fremhævede formål med de særlige bestemmelser i forsikringsager, som skal give forsikringsgiverens modpart, som typisk er den svage part, en særlig beskyttet status for så vidt angår valg af værneting (jf. C-412/98, *Groupe Josi*, præmis 64; C-463/06, *Odenbreit*, præmis 28; C-340/16, *KABEG*, præmis 28; C-106/17, *Hofsoe*, præmis 40).
- 17 5.2. I den foreliggende sag har sagsøgeren dog ikke gjort krav gældende mod sagsøgte som ejer af motorkøretøjet. Sagsøgeren har derimod gjort gældende, at sagsøgte som følge af undtagelsen fra den lovpligtige forsikring i henhold til tysk lovgivning hæfter som en ansvarsforsikringsgiver. I henhold til lov om motorkøretøjsforsikrings § 2, stk. 2, finder bestemmelserne i den tyske lovgivning om forsikringsaftaler navnlig også anvendelse på ansvarsforsikring (§§ 100-112) og på lovpligtig forsikring (§§ 113-124).
- 18 5.3. Dermed opstår spørgsmålet, om værnetinget i henhold til artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012 også finder anvendelse i den foreliggende sag.
- 19 (a) En fortolkning af de nævnte bestemmelser på grundlag af ordlyden kunne tyde på, at alene personer, som faktisk driver et forsikringselskab, skal betragtes som »forsikringsgivere«. Det er ikke relevant i den foreliggende sag, eftersom sagsøgte alene hæfter for sig selv som en forsikringsgiver, men ikke udbyder forsikringstjenesteydelser til andre personer. Af denne grund kunne der også argumenteres for den opfattelse, at skadelidte sammenholdt med sagsøgte – et

anpartsselskab, som leverer tjenesteydelser i den lokale bytransport – ikke er den typisk svage part.

- 20 (b) Ganske vist udelukker ordlyden i artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012 ikke, at enhver person, som i henhold til den lovgivning, der finder anvendelse (i den foreliggende sag altså den tyske), hæfter i henhold til forsikringslovgivningens bestemmelser, betragtes som en »forsikringsgiver«.
- 21 Dette finder støtte i en systematisk fortolkning: Både den lovpligtige forsikring i henhold til direktiv 2009/103/EF og værnetinget ved retten på det sted, hvor sagsøger har bopæl, i henhold til artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012 tjener beskyttelsen af skadelidte: Ved den lovpligtige forsikring skal det sikres, at skadelidte modtager erstatning uafhængigt af skadevolderens økonomiske situation. Værnetinget ved retten på det sted, hvor sagsøger har bopæl, skal i tilfælde af grænseoverskridende tvister lette den praktiske gennemførelse af et sådant krav. Disse EU-retlige bestemmelser hænger derfor indholdsmæssigt sammen.
- 22 Artikel 5, stk. 1, i direktiv 2009/103/EF giver medlemsstaterne mulighed for at gøre undtagelse fra den lovpligtige forsikring, men de skal sikre, at skadelidte alligevel modtager skadeserstatning. Det er tydeligt, at det er EU-lovgivers vurdering, hvorefter en undtagelse fra den lovpligtige forsikring ikke må føre til, at skadelidte stilles ringere, der ligger til grund herfor. Dette er i tysk ret (for en situation som den foreliggende) gennemført derved, at a) undtagelsen fra den lovpligtige forsikring forudsætter dækning af risikoen ved en obligationsretlig »erstatning for ansvarsskade ved fælles hæftelse«, således at der lige som ved en forsikringsdækning ikke er tale om, at skadelidte skal bære en risiko for skadevolders manglende betalingsdygtighed, og at b) skadelidte kan gøre krav gældende såvel mod ejeren som mod en forsikringsgiver. Den materielretlige beskyttelse af skadelidte sikres dermed også i tilfælde af undtagelse fra den lovpligtige forsikring, og dette er tilfældet uafhængigt af, om skadelidte er bosiddende i Tyskland eller i en anden medlemsstat.
- 23 Hvis man i modsætning hertil fortolker artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012 således, at alene søgsmål mod forsikringsselskaber er omfattet, så ville den værnetingsretlige beskyttelse af skadelidte i tilfælde af grænseoverskridende tvister blive undergravet af undtagelser fra den lovpligtige forsikring. I den foreliggende sag ville muligheden for at gøre krav gældende, hvor sagsøger har bopæl, være afhængig af, om skadevolder er en bus med ansvarsforsikring eller en bus fra den lokale bytransport, som er undtaget fra den lovpligtige forsikring. Den sammenhæng, som ellers gør sig gældende for bestemmelserne om lovpligtig forsikring og om international kompetence, ville dermed gå tabt.
- 24 Af denne grund er det – også på grund af det EU-retlige princip om sammenhæng (artikel 7 TEUF) – nærliggende også at inddrage EU-lovgivers omtalte vurdering,

der ligger til grund for artikel 5, stk. 1, i direktiv 2009/103/EF, i fortolkningen af artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012. Heller ikke i denne situation bør en undtagelse fra den lovpligtige forsikring derfor føre til, at skadelidte stilles ringere. Dette ville i den foreliggende sag kunne sikres ved, at enhver person, som i henhold til den lovgivning, der finder anvendelse, hæfter i tilfælde af en undtagelse fra den lovpligtige forsikring, betragtes som en »forsikringsgiver«.

- 25 I denne sammenhæng kunne sagsøgeren utvivlsomt også betragtes som den (typisk) »svage part« som omhandlet i Domstolens praksis. Det er ganske vist muligt, at sagsøgte – i modsætning til et forsikringselskab – ikke råder over sin egen interne organisation til at håndtere erstatningskrav. En »erstatning for ansvarsskade ved fælles hæftelse« (dvs. fordelingen af risikoen på flere kommuner) gør det imidlertid muligt for sagsøgte at udbetale erstatning også for større skader, uden at sagsøgtes økonomiske eksistens bringes i fare. Dermed befinder sagsøgte sig i en økonomisk langt stærkere position end en typisk skadelidt, som er afhængig af en erstatning.
- 26 5.4. Af de sidstnævnte grunde er Oberster Gerichtshof (øverste domstol) tilbøjelig til at være af den opfattelse, at værnetinget ved retten på det sted, hvor sagsøger har bopæl, i henhold til artikel 13, stk. 2, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning (EU) nr. 1215/2012 også bør finde anvendelse i den foreliggende sag. En anden fortolkning er imidlertid også mulig. Oberster Gerichtshof (øverste domstol) er derfor som en domstol, der skal træffe afgørelse i sidste instans, forpligtet til at forelægge Domstolen det præjudicielle spørgsmål.

6. Sagen udsættes

[Udelades]

Oberster Gerichtshof (øverste domstol)

Wien, den 21. oktober 2021

[udelades]